

Suunnitelma soidensuojelun täydennysohjelman laatimisesta ja sen ympäristöarvioinnista

Alustava suunnitelma, jossa kuvataan soidensuojelun täydennysohjelman valmistelun ja ohjelman ympäristöarvioinnin lähtökohdat, tavoitteet ja valmistelu

1 Tausta

Valtakunnallisten, ympäristöministeriön johdolla laadittujen Suomen eliölajien¹ ja luontotyyppien² uhanalaisuusarviointien mukaan puolet Suomen suoluontotyypeistä on uhanalaisia, ja soiden eliölajiston uhanalaistuminen on kiihtynyt viimeisen vuosikymmenen aikana. Suomen alkuperäisestä yli 10 miljoonan hehtaarin suoalasta on luonnontilaisena jäljellä enää noin 40 % ja maan eteläosissa alle kymmenen prosenttia. Luonnontilaisten soiden vähennyttä soiden luontotyyppinä ja lajeja on hävinnyt ja suoluonnon laatu on jatkuvasti heikentynyt³. Suurimpia uhkia suoluonnolle ovat vanhojen ojitusten ja kunnostusojitusten aiheuttama soiden kuivuminen sekä turpeenotto.

Luonnonsuojelulain nojalla suojeltujen soiden verkosto kattaa nykyisin noin 13 % koko maamme suo- ja turvemaiden alasta, painottuen Pohjois-Suomeen. Oulujoen vesistöalueen eteläpuolella soiden suojelutilanne on heikko. Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinneissa sekä soiden ja turvemaiden kestävä käytön ja suojelun strategian³ valmistelussa on todettu puutteita suojelusoiden verkoston alueellisessa ja ekologisessa edustavuudessa sekä suolajiston elinvoimaisuuden turvaamisessa.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt soidensuojelun täydennysohjelman laatimisen Suomen suoluonnon monimuotoisuuden ja jäljellä olevien arvokkaimpien soiden turvaamiseksi. Ohjelmalla on tarkoitus täydentää 1970-1980 lukujen taitteessa hyväksyttyä soidensuojelun perusohjelmaa⁴. Suojeluohjelmaa valmisteltaessa otetaan huomioon suoluontotyyppien ja suolajiston suojelutarpeet sekä olemassa olevien soidensuojelualueiden keskinäinen kytkettyisyys. Erityistä huomiota kiinnitetään luonnonmaantieteellisiin alueisiin, joissa ojitamattomien soiden osuus ja määrä on vähäinen ja joissa soiden tila on edelleen heikkenemässä.

Soidensuojelun täydennysohjelman valmistelu perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan sekä valtioneuvoston periaatepäätökseen soiden ja turvemaiden vastuullisesta ja kestävästä käytöstä ja suojelusta 30.8.2012.

¹ Suomen lajien uhanalaisuus, Punainen kirja 2010

² Suomen luontotyyppien uhanalaisuus, Suomen ympäristö 8/ 2008

³ Ehdotus suo- ja turvemaiden vastuullisen ja kestävä käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi, MMM 30.8.2012

⁴ Soidensuojelun perusohjelma, valtioneuvoston päätökset 19.4.1979 ja 26.3.1981

2 Soidensuojelun täydennysohjelman valmistelu ja sen ympäristöarviointi

2.1 Suojeluohjelman valmistelu

Luonnonsuojelulain tarkoittamassa luonnonsuojeluohjelmassa varataan suojelutarkoituksiin sellaisia alueita, joiden luonnonarvot ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Luonnonsuojeluohjelman laatii ympäristöministeriö.

Ympäristöministeriö on syyskuussa 2012 asettanut soidensuojeluohjelman valmistelua varten asiantuntijatyöryhmän, jossa ovat mukana ympäristö- ja luonnonvarahallinnon, maankäytön suunnittelun, geologisen, ekologisen ja metsätalouden tutkimuksen sekä maa- ja metsätaloustuottajien ja luonnonsuojelujärjestöjen edustajat. Ohjelmaa valmistellaan koko maahan lukuun ottamatta Tunturi- ja Metsä-Lappia sekä Peräpohjolan aapasuo-vyöhykkeen pohjoisosaa (kartta liitteenä).

Työryhmän tehtävänä on vuoden 2014 loppuun mennessä määritellä luonnonarvoiltaan valtakunnallisesti merkittävät suot sekä tehdä riittävien luontotietojen pohjalta ehdotus tällaisten kohteiden valinnasta ja rajaamisesta valtakunnalliseen luonnonsuojeluohjelmaan. Lisäksi työryhmän tulee tehdä yksilöity ehdotus ohjelmaan valittujen kohteiden suojelun tavoitteista ja keinoista, arvioida tarvittavien toimenpiteiden kustannukset ja rahoituskeinot sekä esittää ohjelman toimeenpanon aikataulu ja toteutusvastuut. Työryhmän tehtävänä on määritellä myös ne toimenpiteet, joiden voidaan katsoa vaarantavan ohjelman tarkoituksen.

Suojeluohjelman valmistelu alkaa laatimalla kriteerit suojeluohjelmaan valittaville kohteille ja arvioimalla olemassa olevaan turvemaiden paikkatietoaineistoon⁵ sisältyvien suokohteiden luonnonarvoja suhteessa kriteereihin. Tämän tarkastelun pohjalta valitaan mahdolliset, tarkemmin kartoitettavat suokohteet. Näiden kohteiden osalta tehdään kesä kautena 2013 ja 2014 maastokäynnit, joista tiedotetaan maanomistajia etukäteen.

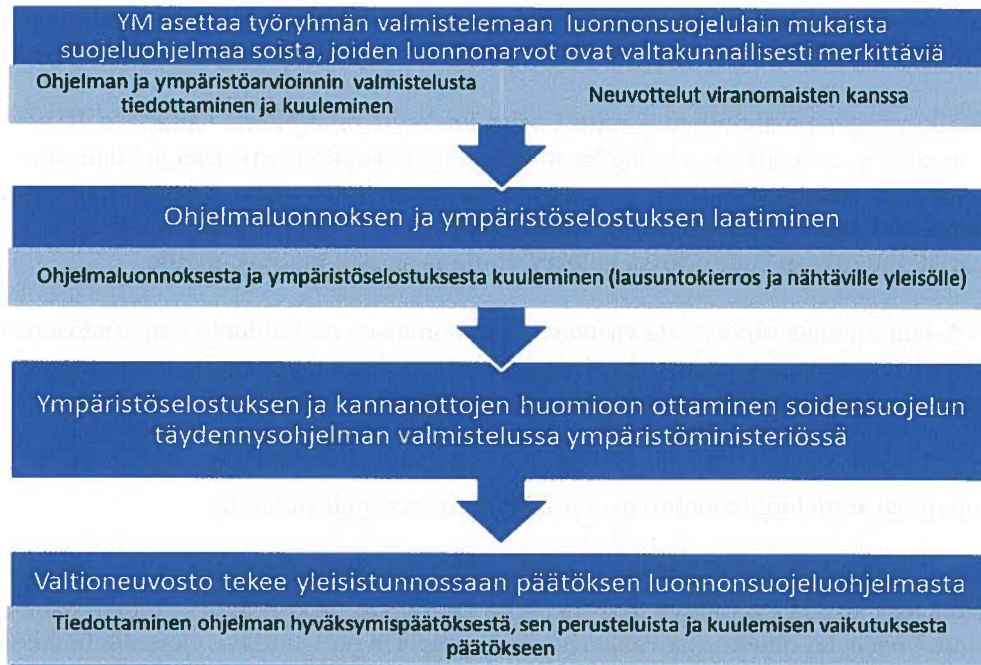
Työryhmä kokoaa mahdollisimman kattavat ja tuoreet tiedot suoluonnosta yhtenäisen ja luotettavan suokohteiden arvioinnin ja valinnan toteuttamiseksi. ELY-keskukset, maakuntien liitot ja Metsähallituksen alueelliset yksiköt sekä osin myös kunnat ja alueelliset asiantuntijat osallistuvat ohjelman valmistelussa tarvittavan aineiston kokoamiseen ja arviointiin. Suojelukohdeet suunnitellaan ekologisesti ja vesitaloudellisesti järkevinä kokonaisuuksina, jotka turvaavat soiden arvot, vesi- ja ravinnetalouden säilymisen sekä mahdollistavat tarvittavat ennallistamistoimet.

Soidensuojelun täydennysohjelman valmistelun yhteydessä laaditaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, jatkossa SOVA-laki) 8 §:n mukainen ympäristöarviointi. Ympäristöarvioinnissa tunnistetaan ja kuvataan suojeluohjelman toteuttamisen aiheuttamat merkittävät välittömät ja välilliset ympäristövaikutukset ja laaditaan ympäristöselostus.

Ympäristöministeriö valmistelee työryhmän ehdotuksen pohjalta soidensuojelun täydennysohjelman hyväksyttäväksi valtioneuvoston yleisistunnossa alkuvuonna 2015.

⁵ Soiden ojitustilanne 2009: Paikkatietoaineisto turvemaiden jakautumisesta ojittamattomiin, ojitetuihin ja turpeenottoalueisiin. Projektiaineisto, SYKE (pohjautuu MML:n maastotietokanta-aineistoon)

Kuvassa 1 on esitetty kaavio soidensuojelun täydennysohjelman laatimisesta ja sen ympäristöarvioinnin toteuttamisesta sekä ohjelman hyväksymisprosessista.

Kuva 1. Luonnonsuojelulain mukaisen soidensuojelun täydennysohjelman ja sen ympäristöarvioinnin laatimis- ja hyväksymisprosessi 2012 – 2015

2.2 Ohjelman ympäristöarviointi

Soidensuojelun täydennysohjelman valmistelun yhteydessä laaditaan SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi sekä laaditaan ympäristöselostus. Ympäristöselostuksessa arvioidaan ohjelman välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maaperään, vesiin, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen. Myös edellä mainittujen tekijöiden vuorovaikutussuhteet tullaan arvioimaan. Lisäksi ympäristöselostuksessa esitetään selvitys siitä, miksi käsitellyt vaihtoehdot on valittu.

2.3 Viranomaisten ja yleisön vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet ohjelman valmisteluprosessissa

Luonnonsuojelulaki ja SOVA-laki edellyttävät, että suojeluohjelman valmistelun kuluessa asiasta tiedotetaan ja kuullaan yleisöä sekä niitä, joita asia koskee. Seuraavassa kuvataan kuulemismenettelyä valmistelun eri vaiheissa.

Suojeluohjelman laatimisen ja ympäristöselostuksen valmistelun käynnistyminen

Luonnonsuojelulain 8 §:n mukaan luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä ympäristöministeriön on tiedotettava asiasta sillä tavoin, että luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle. Lisäksi SOVA-lain 8 § edellyttää ohjelman valmistelun järjestämistä siten, että yleisöllä on mahdollisuus saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja

ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta mielipiteensä. Näiden säännösten edellyttämä tiedottaminen ja kuuleminen ovat juuri käynnistyneet virallisessa lehdessä ja maakuntalehdissä 23.1.2013 julkaistulla kuulutuksella ja yleisön kuulemisella. Lisäksi ympäristöministeriö on julkaissut internet-sivuillaan soidensuojelun täydennysohjelman ja sen ympäristöarvioinnin valmisteluun liittyvää aineistoa.

Yleisölle varataan mahdollisuus esittää asiaa koskevia mielipiteitä vähintään 30 päivän ajan lähtien siitä, kun tiedot suojeluohjelman valmistelun käynnistymisestä ja tästä suunnitelmasta on kuulutettu ja asetettu nähtäville ympäristöministeriön kotisivuille. Samanaikaisesti julkisen kuulemisen kanssa järjestetään yleisötilaisuus 29.1.2013 Helsingissä, Suomen ympäristökeskuksen auditoriossa sidosryhmille ja asiasta kiinnostuneille.

SOVA-lain mukaan ohjelmasta vastaavan viranomaisen on kuultava ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta myös muita viranomaisia. Ympäristöministeriö järjestää viranomaisneuvottelun 5.2.2013.

Kuuleminen suojeluohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta

Luonnonsuojelulain 8 §:n mukaan luonnonsuojeluohjelmaa laadittaessa on niille, joiden etua tai oikeutta asia koskee, varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. SOVA-lain 9 §:n mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on varattava yleisölle mahdollisuus tutustua ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä.

Luonnos soidensuojelun täydennysohjelmaksi ja sitä koskevaksi ympäristöselostukseksi valmistuvat samanaikaisesti. Ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta pyydetään lausunnot ohjelmaan ehdotettavien alueiden maanomistajilta ja käyttöoikeuden haltijoilta, eri viranomaistahoilta sekä ohjelman kannalta keskeisiltä valtakunnallisilta yhteisöiltä. Lisäksi yleisölle varataan mahdollisuus mielipiteen esittämiseen pitämällä ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus nähtävillä. Lisäksi sidosryhmille järjestetään alueittain esittely- ja keskustelutilaisuuksia.

Ilmoitettaessa nähtäville asettamisesta ja mahdollisuudesta mielipiteen esittämiseen noudatetaan hallintolain yleistiedoksiantomenettelyä. Ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus pidetään nähtävillä vähintään 30 päivän ajan. Mielipide on esitettävä ohjelmasta vastaavalle viranomaiselle eli ympäristöministeriölle nähtävillä oloajan kuluessa. Kuuleminen toteutetaan vuonna 2014.

Luonnonsuojeluohjelman hyväksyminen ja siitä tiedottaminen

Luonnonsuojeluohjelman hyväksyy valtioneuvosto yleisistunnossaan. Valtioneuvoston päätöksestä ja valmiista suojeluohjelmasta on käytävä ilmi, miten suojeluohjelman ja siitä laaditun ympäristöselostuksen valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon ja miten ne ovat vaikuttaneet ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan. Lisäksi päätöksessä esitetään, miten ympäristönäkökohdat, taloudelliset seikat ja muut arviointitekijät ovat vaikuttaneet ohjelman sisältöön sekä miten ohjelman toteuttamista ja vaikutuksia tullaan jatkossa seuraamaan.

Ympäristöministeriö tiedottaa suojeluohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä viipymättä, julkaisee päätöksen sähköisesti ja asettaa päätöksen sekä ohjelman nähtäville noudattaen hallintolain 64 §:n mukaista yleistiedoksiantomenettelyä. Kuulutuksessa ilmoitetaan, missä karttaliitteet aluekuvauksineen ovat nähtävillä. Lisäksi ympäristöministeriö tiedottaa päätöksestä ELY-keskuksia sekä niitä viranomaisia, joita asiaa käsiteltäessä on kuultu. Valtioneuvoston päätös, ohjelma ja ympäristöselostus toimitetaan tiedoksi Suomen ympäristökeskukselle.

Luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on luonnonsuojelulain 61 §:n mukaan mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valitusoikeus on niillä, joiden etua tai oikeutta asia saattaa koskea. Valitusoikeus on myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Lisäksi valitusoikeus on vastaavalla valtakunnallisella yhteisöllä ja maanomistajien etua valvovalla valtakunnallisella yhteisöllä.

3 Suojeluohjelman ympäristöarvioinnin toteuttaminen

Ympäristöministeriö on ohjelmasta ja siitä laadittavasta ympäristöarvioinnista vastaava viranomainen. Ympäristöarviointi ja ympäristöselostus laaditaan Suomen ympäristökeskuksen (Syke) johdolla. Arviointia tehdään koko soidensuojelun täydennysohjelman valmisteluprosessin ajan, alkaen alkuvaiheen kuulemisessa ja yleisötilaisuudessa saadun palautteen käsittelystä. Keskeiset arvioinnissa tarvittavat tietoaineistot tuotetaan soidensuojelutyöryhmän työnä.

Ympäristöarvioinnissa tarkastellaan valmisteltavan ohjelmaluonnoksen ja sen mahdollisten alueellisten osaratkaisujen ja niiden vaihtoehtojen vaikutuksia. Arvioinnissa tarkastellaan myös erilaisten, tapauskohtaisesti tehtävien rajausvaihtoehtojen vaikutuksia ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen. Ohjelman valmistelun loppuvaiheessa arvioidaan alustavan kohdevalikoiman merkitystä nykyisen suojelualueverkoston laadun ja kytkeytyvyyden paranemiselle. Yhtenä tarkasteltavana vaihtoehtona on se, ettei suojeluohjelmaa lainkaan laadita (0-vaihtoehto).

Ympäristöarvioinnin yhteydessä arvioidaan lisäksi ainakin ohjelman taloudellisia vaikutuksia (julkinen talous, yritykset, elinkeinonharjoittajat, maanomistajat ja alueiden virkistyskäyttö) sekä vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

Ehdotus ympäristöarvioinnin ja sen tuloksena syntyvän ympäristöselostuksen sisällöstä

1. Ohjelman sisältö, päätavoitteet ja suhde muihin asiaan liittyviin ohjelmiin ja suunnitelmiin

Suojeluohjelmassa yksilöidään suojeltavat, luonnonarvoiltaan valtakunnallisesti merkittävät suot sekä määritellään kohteiden suojelun tavoitteet, keinot, rahoitus ja toimenpiteiden aikataulutus. Ohjelma toteuttaa hallitusohjelmaa ja valtioneuvoston periaatepäätöstä soiden ja turvemaiden suojelusta ja kestävästä käytöstä sekä täydentää aiempia luonnonsuojelualueohjelmia, kuten vuosina 1979 ja 1981 hyväksyttyä ja sen jälkeen toteutettua soidensuojelun perusohjelmaa sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivejä toteuttavaa Natura 2000 –verkostoa.

Soidensuojelun täydennysohjelma liittyy myös käynnissä olevaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuutta edistävään METSO –toimintaohjelmaan ja on sen kanssa osin päällekkäinen. Soidensuojeluohjelman valmistelua ja METSO –toimintaohjelman toimeenpanoa tehdään tästä syystä yhteistyössä.

Lisäksi ohjelma toteuttaa osaltaan Suomen luonnon monimuotoisuuden kansallista strategiaa ja valmisteilla olevaa toimintaohjelmaa sekä kansallista toimintasuunnitelmaa uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi sekä uhanalaisten lajien toimintaohjelmaa.

Ohjelmalla on yhteys myös turpeen energiakäyttöön liittyviin energia-, vero- ja ilmastopolitiikkaa koskeviin ohjelmiin ja päätöksiin.

2. Ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos ohjelmaa ei toteuteta

Yli puolet Suomen suoluontotyypeistä on uhanalaisia, eikä suoluonnon tila ole viime vuosina parantunut. Mikäli suojelun lisätoimenpiteisiin ei pikaisesti ryhdytä, kiihtyy suojelullisesti arvokkaiden soiden käyttö luontoa muuttaviin tarkoituksiin entisestään. Sen myötä maamme suoluonnon tila heikkenee nopeasti edelleen ja monien alueiden suotyyppien tila ja ominaispiirteet ovat muuttumassa myös suojelluilla soilla, erityisesti Etelä-Suomessa.

3. Ympäristön ominaispiirteet alueilla, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia

Kuvataan Suomen soiden tilaa ja olosuhteita etenkin Etelä-Suomessa niillä alueilla, missä ojittamattomien soiden määrä on vähäisin ja missä soiden tila suojelualueillakin on edelleen heikkenemässä. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin alueisiin, missä turvetuotannon ja pellonraivauksen lisäämispaineet ovat suurimmat ja uhat suoluonnon ja vesistöjen tilaan sitä kautta suurimmat

4. Ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat

Ohjelman toteuttamisella ei lähtökohtaisesti aiheuteta merkittäviä ympäristöongelmia.

5. Kansainvälisesti, Euroopan unionissa tai kansallisesti vahvistetut suunnitelman tai ohjelman kannalta merkittävät ympäristönsuojelutavoitteet ja tapa, jolla mainitut tavoitteet ja ympäristönäkökohdat on otettu valmistelussa huomioon

Soidensuojelun täydennysohjelman kannalta merkittäviä ympäristönsuojelutavoitteita sisältyy seuraaviin vahvistettuihin suunnitelmiin:

- Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen päätavoite biologisen monimuotoisuuden suojelu, tähän liittyen yleissopimuksen 10. osapuolikokouksen hyväksymä strateginen suunnitelma vuoteen 2020
- EU:n biodiversiteettistrategia 3.5.2011 (komission tiedonanto) Luonnonpääoma elämämme turvaajana: luonnon monimuotoisuutta koskeva EU:n strategia vuoteen 2020 (KOM(2011) 244 lopullinen).
- Valtioneuvoston periaatepäätös 20.12. 2012 Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallisesta strategiasta 2012- 2020 sekä valmisteilla oleva toimintaohjelma
- Toimintasuunnitelma uhanalaisten luontotyyppien tilan parantamiseksi. Suomen ympäristö 15/2011
- Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden vastuullisesta ja kestävästä käytöstä ja suojelusta 30.8. 2012 sekä Ehdotus suo- ja turvemaiden vastuullisen ja kestävä käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi, MMM

6. Välittömät ja välilliset vaikutukset (SOVAL 2 §)

- a. Ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- b. Maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen
- c. Yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- d. Luonnonvarojen hyödyntämiseen
- e. Edellä mainittujen tekijöiden vuorovaikutussuhteisiin

7. Suunnitellut toimet, joilla aiotaan ehkäistä, vähentää tai poistaa haitalliset vaikutukset ympäristölle

8. Miksi käsitellyt vaihtoehdot on valittu ja miten arviointi on suoritettu

9. Kuvaus seurantatoimista

SOVA-lain 12 §:n mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että ympäristöarvioinnin piiriin kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista ja siitä aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia seurataan siten, että voidaan ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

10. Yleistajuinen yhteenveto

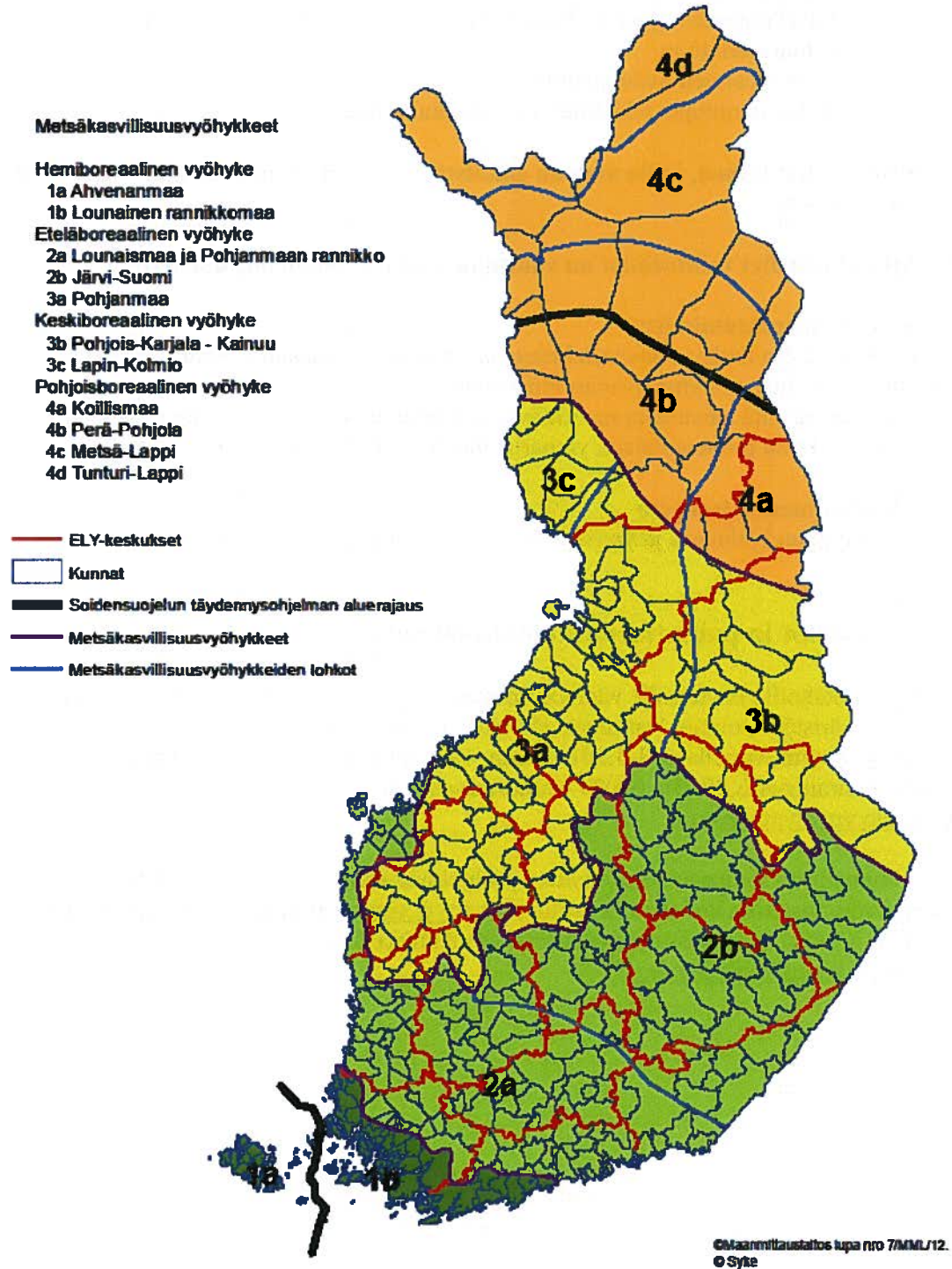
Luonnonsuojeluohjelmasta ja ympäristöselosteesta kirjoitetaan yleistajuinen yhteenveto

4 Yhteystiedot ja palautteenantomahdollisuus

Viranomaistahoilla ja yleisölle varataan mahdollisuus esittää soidensuojelun täydennysohjelman ja sen ympäristöarvioinnin laatimisen lähtökohtia, tavoitteita ja valmistelua koskevia mielipiteitä toimittamalla ne 1.3.2013 mennessä ympäristöministeriöön postitse osoitteeseen: Ympäristöministeriö, PL 35, 00023 Valtioneuvosto tai sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.ym@ymparisto.fi.

Valtakunnallisen soidensuojelun täydennysohjelman valmistelua koskeva aineisto on nähtävillä ympäristöministeriön kotisivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/soidensuojeluohjelma. Lisätietoja antaa tarvittaessa ympäristöneuvos Aulikki Alanen (puh. 040 684 7146, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi).

Soidensuojelun täydennysohjelman aluerajaus

23.1.2013

Plan om utarbetandet av ett kompletteringsprogram för skydd av myrar och miljöbedömningen av programmet

En preliminär plan som beskriver utgångspunkterna för, syftena med och beredningen av ett kompletteringsprogram för skydd av myrar och miljöbedömningen av programmet.

1 Bakgrund

Enligt de riksomfattande hotbedömningarna av arter¹ och naturtyper² i Finland, som gjorts under ledning av miljöministeriet, är hälften av Finlands myrnaturtyper hotade, och de arter som lever på myrarna har blivit allt mer utsatta under det senaste årtiondet. Av Finlands ursprungliga myrareal på över 10 miljoner hektar är endast ca 40 procent längre i naturtillstånd, och i södra delen av landet är andelen under tio procent. I och med att andelen myrar i naturtillstånd har minskat har naturtyperna och arterna på myrarna reducerats och kvaliteten på myrnaturen kontinuerligt försvagats. De största hoten mot myrnaturen är att myrarna torkar till följd av tidigare dikningar och istandsättningsdikningar samt torvtäkt.

Nätverket av myrar som skyddas med stöd av naturvårdslagen omfattar i dag omkring 13 procent av den totala myr- och torvmarksarealen i vårt land, och största delen finns i Norra Finland. Söder om vattendragsområdet Ule älv är myrarnas skyddstillstånd svagt. I hotbedömningarna av arter och naturtyper och vid utarbetandet av strategin för ett hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker³ har brister observerats i den regionala och ekologiska representativiteten i nätverket av skyddade myrar liksom även i tryggheten av arternas livskraft på myrarna.

Miljöministeriet har börjat utarbeta ett kompletteringsprogram för skydd av myrar i syfte att trygga den finländska myrnaturens mångfald och de värdefulla myrar som finns kvar. Syftet med programmet är att komplettera det basprogram⁴ för myrskydd som godkändes i decennieskiftet 1970–1980. I beredningen av skyddsprogrammet beaktas skyddsbehoven för myrnaturtyperna och de arter som lever på myrarna samt koherensen mellan de existerande myrskyddsområdena. Särskild uppmärksamhet fästs vid naturgeografiska områden där andelen odikade myrar är låg och där myrarnas tillstånd fortsättningsvis försvagas.

Beredningen av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering och på statsrådets principbeslut om hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker, som godkändes den 30 augusti 2012.

¹ Suomen lajien uhanalaisuus, Punainen kirja 2010

² Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (Hotbedömningen av Finlands naturtyper), Miljön i Finland 8/2008

³ Förslag till en nationell strategi för ett hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker, JSM 30.8.2012

⁴ Basprogrammet för myrskydd, statsrådets beslut 19.4.1979 och 26.3.1981

2 Beredningen av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar och miljöbedömningen av programmet

2.1 Beredningen av skyddsprogrammet

I de naturskyddsprogram som avses i naturvårdslagen reserveras för skyddsändamål sådana områden vars naturvärden är av riksintresse. Naturskyddsprogrammen utarbetas av miljöministeriet.

Miljöministeriet tillsatte i september 2012 en expertgrupp med tanke på beredningen av myrskyddsprogrammet, och i arbetsgruppen ingår representanter för miljö- och naturresursförvaltningen, planeringen av markanvändningen och den geologiska, ekologiska och skogsekonomiska forskningen samt jord- och skogsbruksproducenter och naturskyddsorganisationer. Programmet utarbetas för hela landet med undantag av Fjäll- och Skogslappland samt den norra delen av den nordbottniska aapamyrszonen (karta bifogas).

Arbetsgruppen har till uppgift att före utgången av år 2014 ange vilka myrar som har naturvärden av riksintresse och att utifrån tillräcklig naturinformation lägga fram ett förslag på val och avgränsning av sådana objekt till det riksomfattande naturskyddsprogrammet. Arbetsgruppen ska dessutom ta fram ett specificerat förslag om målen och metoderna för skyddet av de utsedda objekten, bedöma kostnaderna och finansieringssätten för de åtgärder som behövs och presentera en tidtabell och ansvarsfördelning för genomförandet av programmet. Arbetsgruppen har också till uppgift att fastställa vilka åtgärder som kan anses äventyra programmets syfte.

Beredningen av skyddsprogrammet påbörjas genom att det fastställs kriterier för de objekt som ska utses till skyddsprogrammet och genom att naturvärdena hos myrobject som ingår i det befintliga geografiska informationsmaterialet⁵ om torvmarker bedöms i förhållande till kriterierna. På basis av denna genomgång utses potentiella myrobject som ska kartläggas närmare. Sommaren 2013 och 2014 kommer det att göras fältbesök till dessa objekt, och markägarna informeras om detta på förhand.

Arbetsgruppen ska sammanställa så omfattande och färsk uppgifter om myraturen som möjligt för att det ska gå att bedöma och välja myrobjecten på ett enhetligt och tillförlitligt sätt. NTM-centralerna, landskapsförbunden och Forststyrelsens regionala enheter, och delvis också kommuner och regionala sakkunniga, deltar i sammanställandet och bedömningen av det material som behövs i beredningen av programmet. Skyddsobjekten planeras som ekologiskt och vattenekonomiskt vettiga helheter som tryggar myrarnas värden och en oförändrad vatten- och näringshushållning och som gör det möjligt att vidta behövliga restaureringsåtgärder.

I samband med beredningen av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar görs det en sådan miljöbedömning som avses i 8 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005, nedan SMB-lagen). I miljöbedömningen identifieras och beskrivs de betydande direkta och indirekta miljökonsekvenserna av skyddsprogrammet, och det utarbetas också en miljörapport.

⁵ Soiden ojitustilanne 2009: Paikkatietoaineisto turvemaiden jakautumisesta ojittamattomiin, ojitettuihin ja turpeenottoalueisiin. Projektmaterial, Finlands miljöcentral (baserar sig på material ur Lantmäteriverkets terrängdatabas)

Utifrån det förslag som arbetsgruppen lägger fram bereder miljöministeriet ett kompletteringsprogram för skydd av myrar, som ska godkännas av statsrådets allmänna sammanträde i början av år 2015.

På bild 1 finns ett schema över utarbetandet av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar, miljöbedömningen och processen för godkännande av programmet.

Bild 1. Processen för utarbetande och godkännande av ett i naturvårdslagen avsett skyddsprogram för myrskydd och miljöbedömning av programmet 2012–2015

2.2 Miljöbedömningen av programmet

I samband med att kompletteringsprogrammet för skydd av myrar bereds görs det upp en i SMB-lagen avsedd miljöbedömning och en miljörapport. I miljörapporten bedöms programmets direkta och indirekta verkningar för människornas hälsa, levnadsförhållanden och trivsel, marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten och organismer samt för naturens mångfald och utnyttjandet av naturresurserna. Också växelverkan mellan dessa faktorer ska bedömas. I miljörapporten ska det dessutom presenteras en redogörelse för varför de behandlade alternativen har valts.

2.3 Myndigheternas och allmänhetens möjligheter att påverka och delta i beredningen av programmet

Naturvårdslagen och SMB-lagen förutsätter att det informeras om beredningen av skyddsprogrammet och att allmänheten och de som berörs av ärendet hörs. Nedan beskrivs samrådsförfarandet under olika skeden av beredningen.

Arbetet med skyddsprogrammet och miljörapporten inleds

Enligt 8 § i naturvårdslagen ska miljöministeriet när arbetet på ett naturskyddsprogram inleds informera om detta så att det skapas förutsättningar för en offentlig debatt. Dessutom förutsätter 8 § i SMB-lagen att beredningen av programmet ordnas på ett sådant sätt att allmänheten har möjlighet att få information om utgångspunkterna för, syftena med och beredningen av planen eller programmet och miljörapporten samt att yttra sig i frågan. Den information och det hörande som bestämmelserna förutsätter har nyligen påbörjats genom en kungörelse som offentliggjorts i officiella tidningen och i landskapstidningar den 23 januari 2013 samt genom hörande av allmänheten. Miljöministeriet har dessutom på sin webbplats publicerat material som anknyter till beredningen av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar och miljöbedömningen av programmet.

Allmänheten bereds möjlighet att framföra åsikter i frågan minst 30 dagar efter att uppgifterna om beredningen och denna plan har kungjorts och lagts fram på miljöministeriets webbplats. Parallellt med det offentliga samrådet ordnas den 29 januari 2013 en publik tillställning i Finlands miljöcentrals auditorium i Helsingfors. Tillställningen är avsedd för intressegrupper och andra som intresserar sig för frågan.

Enligt SMB-lagen ska den myndighet som ansvarar för programmet höra andra myndigheter om hur omfattande och detaljerade de uppgifter som lämnas i miljörapporten bör vara. Miljöministeriets ordnar ett myndighetssamråd den 5 februari 2013.

Hörande om utkastet till skyddsprogram och om miljörapporten

Enligt 8 § i naturvårdslagen ska de vars rätt eller fördel saken berör beredas möjlighet att bli hörda när naturskyddsprogram utarbetas. Enligt 9 § i SMB-lagen ska den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program ge allmänheten tillfälle att ta del av utkastet till plan eller program och miljörapporten samt att yttra sig om dem.

Utkastet till kompletteringsprogram för skydd av myrar och miljörapporten om programmet kommer att färdigställas samtidigt. Utlåtanden om programutkastet och miljörapporten begärs av markägare och nyttjanderättshavare till de områden som föreslås ingå i programmet, av olika myndigheter och av riksomfattande sammanslutningar som är centrala med tanke på programmet. Dessutom kommer allmänheten att beredas tillfälle att yttra sig i och med att programutkastet och miljörapporten hålls framlagda. Det ordnas också presentationer och diskussioner för intressegrupper i de olika regionerna.

När information lämnas om framläggande och om möjligheten att yttra sig ska förvaltningslagens förfarande för offentlig delgivning iakttas. Utkastet till program och miljörapporten ska hållas framlagda i minst 30 dagar. Yttranden ska lämnas till den myndighet som ansvarar för programmet, dvs. till miljöministeriet, under den tid handlingarna hålls framlagda. Hörandet genomförs år 2014.

Godkännande av och information om naturskyddsprogrammet

Naturskyddsprogrammet godkänns av statsrådets allmänna sammanträde. Av statsrådets beslut och det slutliga skyddsprogrammet bör framgå på vilket sätt de åsikter och utlåtanden som inkommit under beredningen av skyddsprogrammet och den tillhörande miljörapporten har beaktats och hur de har påverkat programmets innehåll och valet av alternativ. I beslutet ska det vidare presenteras på vilket sätt miljöaspekterna, ekonomiska faktorer och andra bedömningskriterier har påverkat programmets innehåll och hur genomförandet och konsekvenserna av programmet kommer att följas i fortsättningen.

Miljöministeriet ska utan dröjsmål informera om att skyddsprogrammet har godkänts, publicera beslutet elektroniskt och hålla beslutet och programmet framlagda med iakttagande av det delgivningsförfarande som avses i 64 § i förvaltningslagen. I kungörelsen meddelas det var kartbilagorna med beskrivningarna av de olika områdena hålls framlagda. Miljöministeriet ska dessutom informera om beslutet till NTM-centralerna och de myndigheter som har hörts under behandlingen av ärendet. Statsrådets beslut, programmet och miljörapporten sänds för kännedom till Finlands miljöcentral.

Besvär över ett beslut av statsrådet som gäller godkännande av ett naturskyddsprogram får enligt 61 § i naturvårdslagen anföras hos högsta förvaltningsdomstolen på den grunden att beslutet strider mot lag. Besvärsrätt tillkommer den vars rätt eller fördel saken kan röra. Besvärsrätt tillkommer även sådana registrerade lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården. Också riksomfattande sammanslutningar av det slag som nämnts samt riksomfattande sammanslutningar som bevakar markägarnas intressen har besvärsrätt.

3 Genomförande av miljöbedömningen av skyddsprogrammet

Miljöministeriet är den myndighet som ansvarar för programmet och miljöbedömningen av det. Miljöbedömningen görs och miljörapporten utarbetas under ledning av Finlands miljöcentral. Bedömningen görs under hela den tid beredningen av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar pågår, med början från behandlingen av de kommentarer som lämnats under hörandet och den publika tillställningen i början av processen. De centrala informationsmaterial som behövs för bedömningen tas fram av arbetsgruppen för myrskydd.

I miljöbedömningen granskas verkningarna av dels det programutkast som bereds, dels eventuella regionala delösningsalternativ med tillhörande alternativ. I bedömningen granskas också vilka verkningar olika fallspecifika avgränsningsalternativ har för uppnåendet av programmets syften. I slutskedet av beredningen bedöms på vilket sätt det preliminära utbudet av objekt bidrar till en förbättring av kvaliteten och koherensen i det nuvarande nätverket av skyddsområden. Ett alternativ som undersöks är ett nollalternativ, dvs. att inget skyddsprogram utarbetas överhuvudtaget.

I samband med miljöbedömningen bedöms vidare åtminstone programmets ekonomiska konsekvenser (för den offentliga ekonomin, företag, näringsidkare, markägare och användningen av områden i rekreationssyfte) samt konsekvenserna för myndigheternas verksamhet.

Förslag till innehåll i miljöbedömningen och den miljörapport som utarbetas på basis av den

1. Programmets innehåll, huvudsakliga mål och förhållande till andra relaterade program och planer

I skyddsprogrammet specificeras de myrar som har naturvärden av riksintresse och som ska skyddas. I programmet anges också skyddets syften samt metoderna, finansieringen och tidtabellen för åtgärderna. Programmet utgör ett led i genomförandet av regeringsprogrammet, och med programmet genomförs också statsrådets principbeslut om hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker. Programmet kompletterar de tidigare naturskyddsprogrammen, t.ex. basprogrammet för myrskydd, som godkändes åren 1979 och 1981 och som senare genomfördes, samt nätverket Natura 2000, som genomför EU:s habitatdirektiv och fågeldirektiv.

Kompletteringsprogrammet för skydd av myrar hänför sig också till den pågående handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSO) och är delvis överlappande med den. Därför sker beredningen av myrskyddsprogrammet och verkställandet av METSO-handlingsplanen på samarbetsbasis.

Med programmet genomförs vidare Finlands nationella strategi för biologisk mångfald och det handlingsprogram som håller på att utarbetas i anslutning till den, liksom även den nationella handlingsplanen för att förbättra tillståndet hos hotade naturtyper och handlingsprogrammet för hotade arter.

Skyddsprogrammet är också kopplat till de program och beslut som rör energi-, skatte- och klimatpolitiken i anslutning till användningen av torv som energikälla.

2. Miljöns nuvarande tillstånd och sannolika utveckling, om programmet inte genomförs
Över hälften av Finlands myrnaturtyper är hotade, och myrnaturens tillstånd har inte förbättrats de senaste åren. Om det inte i brådskande ordning vidtas ytterligare skyddsåtgärder, kommer myrar som är värdefulla ur skyddsperspektiv att i allt högre grad användas för ovan nämnda ändamål, som förändrar naturen. Detta innebär samtidigt att myrnaturens tillstånd i vårt land snabbt försämras ytterligare och att myrtypernas tillstånd och särdrag i många områden förändras även i fråga om skyddade myrar, i synnerhet i Södra Finland.

3. Miljöns särdrag i de områden där betydande konsekvenser sannolikt kommer att uppträda

Myrarnas tillstånd och förhållanden i Finland beskrivs särskilt i de områden i Södra Finland där andelen odikade myrar är lägst och där myrarnas tillstånd också i skyddsområden fortsättningsvis försvagas. Särskild uppmärksamhet fästs vid de områden där trycket att öka torvproduktionen och bryta åkermark är störst och där därmed också hoten mot myrnaturens och vattendragens tillstånd är störst.

4. Betydande miljöproblem i anslutning till programmet

Man kan utgå från att genomförandet av programmet inte kommer att orsaka några betydande miljöproblem.

5. Miljöskyddsmål som fastställts internationellt, inom Europeiska unionen eller nationellt och som är betydande med tanke på planen eller programmet samt det sätt på vilket nämnda mål och miljösynpunkter beaktats i beredningen

Miljöskyddsmål som är betydande med tanke på kompletteringsprogrammet för skydd av myrar ingår i följande fastställda planer:

- Konventionen om biologisk mångfald, där huvudmålet är att bevara den biologiska mångfalden, och i anslutning till detta den strategiska plan för 2020 som antogs vid det 10:e partsmötet.
- EU:s strategi för biologisk mångfald 3.5.2011 (meddelande från kommissionen) Vår livförsäkring, vårt naturkapital – en strategi för biologisk mångfald i EU fram till 2020 (COM(2011) 244 slutlig)
- Statsrådets principbeslut 20.12.2012 om en nationell strategi för ett hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker 2012–2020 och det handlingsprogram som håller på att beredas
- Handlingsplanen för att förbättra tillståndet hos hotade naturtyper. Miljön i Finland 15/2011
- Statsrådets principbeslut 30.8.2012 om hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker samt förslaget till en nationell strategi för ett hållbart och ansvarsfullt nyttjande och skydd av myr- och torvmarker, JSM

6. Direkta och indirekta verkningar (2 § i SMB-lagen)

- a. för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel
- b. för marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten och organismer samt för naturens mångfald
- c. för samhällsstrukturen, den byggda miljön, landskapet, stadsbilden och kulturarvet
- d. för utnyttjande av naturresurserna
- e. för växelverkan mellan de faktorer som nämns ovan.

7. Planerade åtgärder vars syfte är att förebygga, minska eller eliminera skadlig miljöpåverkan

8. Varför de behandlade alternativen har valts och hur bedömningen har genomförts

9. Beskrivning av övervakningsåtgärderna

Enligt 12 § i SMB-lagen ska den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program se till att genomförandet av planer och program som omfattas av en miljöbedömning samt betydande miljökonsekvenser av detta övervakas på ett sådant sätt att åtgärder vid behov kan vidtas i syfte att förebygga och minska miljöolägenheter.

10. Lättfattligt sammandrag

Det kommer att skrivas ett lättfattligt sammandrag av miljöskyddsprogrammet och miljörapporten.

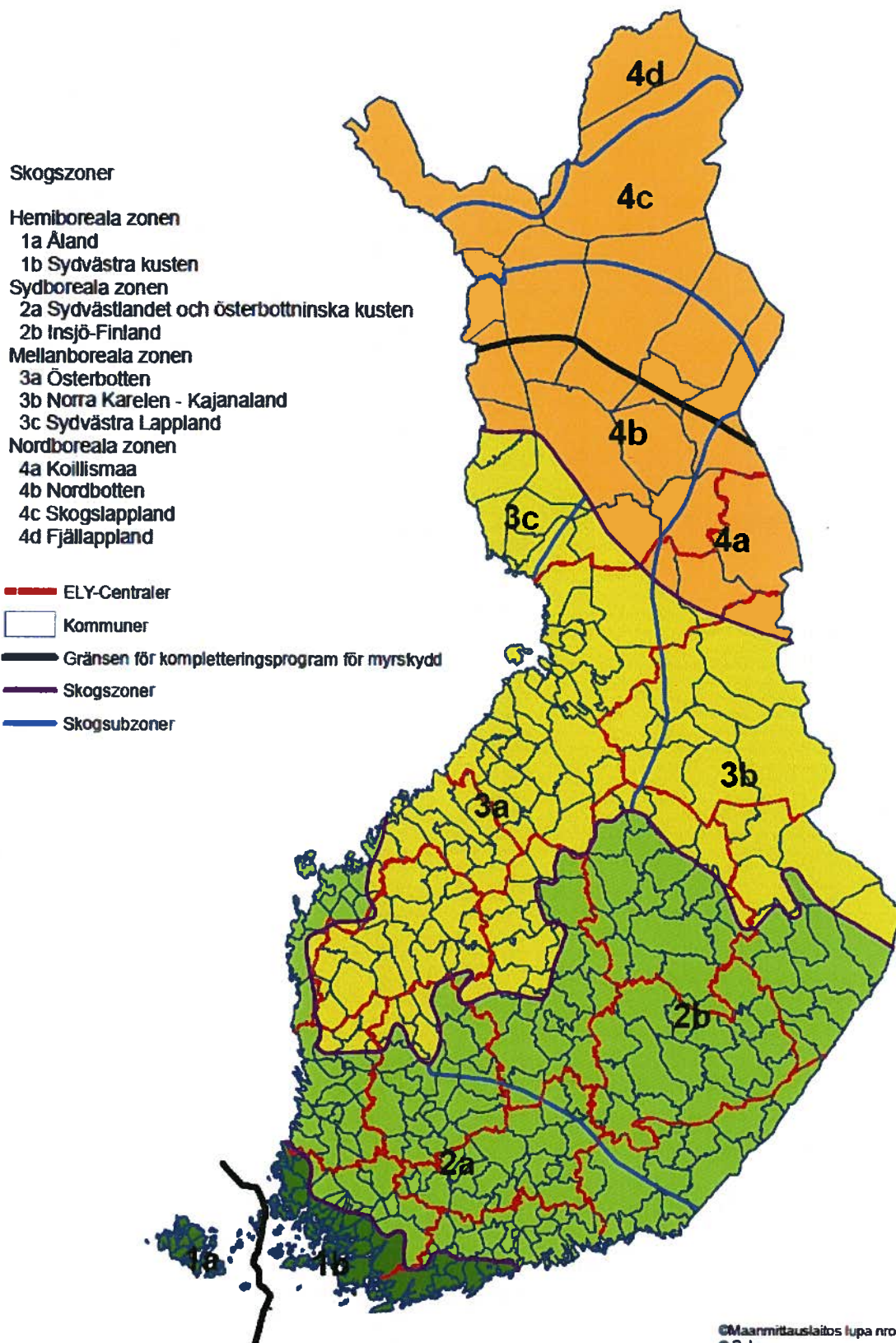
4 Kontaktuppgifter och möjlighet att ge kommentarer

Myndigheter och allmänheten bereds möjlighet att framföra åsikter som rör utgångspunkterna för, syftena med och beredningen av kompletteringsprogrammet för skydd av myrar och miljöbedömningen av programmet. Kommentarer ska senast den 1 mars 2013 sändas till miljöministeriet på adressen Miljöministeriet, PB 35, 00023 Statsrådet, eller per e-post på adressen kirjaamo.ym@ymparisto.fi.

Materialet i anslutning till beredningen av det riksomfattande kompletteringsprogrammet för skydd av myrar hålls framlagt på miljöministeriets webbplats på adressen www.miljo.fi/myrskyddsprogram.

Miljörådet Aulikki Alanen (tfn 040-684 71 46, fornamn.efternamn@ymparisto.fi) ger vid behov ytterligare information.

Gränsen för kompletteringsprogram för myrskydd

23.1.2013

Luonnonsuojelulain 7 §:n mukaisen soidensuojeluohjelman oikeusvaikutukset ja ohjelman toteuttaminen

Tämän muistion tarkoituksena on kuvata ympäristöministeriössä valmisteilla olevan soidensuojelua täydentävän luonnonsuojeluohjelman oikeusvaikutuksia sekä ohjelmaan valittavien alueiden suojelun toteuttamista. Suojeluohjelman tavoitteita ja valmistelua käsitellään erillisessä suunnitelmassa.

1. Luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojeluohjelma

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 §:n mukaan valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, joilla alueita varataan luonnonsuojelutarkoituksiin. Luonnonsuojeluohjelmasta on käytävä ilmi, millaisten toimenpiteiden on katsottava vaarantavan ohjelman tarkoituksen. Luonnonsuojeluohjelman laatii ympäristöministeriö ja sen hyväksyy valtioneuvosto yleisistunnossaan.

Luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) 4 §:n mukaan luonnonsuojeluohjelmassa on mainittava ohjelman tavoitteet ja suojelukohteiden valintaperusteet sekä määriteltävä siihen sisällytettävät alueet. Suojelukohteiden sijainti ja rajaukset on osoitettava tarpeellisin kartoin ja ohjelmaan on liitettävä selvitys sen taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista.

Luonnonsuojeluohjelmaan valittavan alueen tulee täyttää luonnonsuojelualueen yleinen perustamisedellytys, koska suojeluohjelmaan valituista alueista tullaan ohjelman toteutusvaiheessa perustamaan luonnonsuojelulain mukaisia suojelualueita. Luonnonsuojelulain 10 §:n mukaan luonnonsuojelualueen yleisenä perustamisedellytyksenä on, että 1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi; 2) alueella on luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja; 3) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma; 4) alue on erityisen luonnonkaunis; 5) alueella on harvinaistuva perinneluontotyyppi; 6) luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii; tai 7) alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Luonnonsuojeluohjelman valmistelussa otetaan huomioon luonnonsuojelulain 1 §:ssä mainitut luonnonsuojelulain tavoitteet, joita ovat luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen ja luonnontuntemuksen sekä yleisen luontoharrastuksen ja luonnontutkimuksen edistäminen. Luonnonsuojelulain 5 §:n mukaan edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen.

2. Soidensuojeluohjelman oikeusvaikutukset

Kun valtioneuvosto on hyväksynyt soidensuojeluohjelman, tulevat ohjelmaan kuuluvilla alueilla voimaan luonnonsuojelulain 9 §:n mukaiset *toimenpiderajoitukset*. Toimenpiderajoitus tarkoittaa, että luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen. Toimenpiderajoitus tulee voimaan välittömästi, kun valtioneuvoston päätös on annettu tiedoksi asianosaisille. Toimenpiderajoitus on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Luonnonsuojeluohjelmasta on käytävä ilmi, millaisten toimenpiteiden on katsottava vaarantavan ohjelman tarkoituksen. Ohjelmaan sisällytetään luettelo tällaisista toimenpiteistä. Myös muu kuin ohjelmassa erikseen mainittu toimenpide voi toimenpiderajoituksen mukaisesti olla kielletty, mikäli se vaarantaa suojelun tarkoituksen. Toimenpiderajoitus on yleinen, joten se koskee myös muita kuin alueen omistajaa tai haltijaa, eli myös rasite- tai vuokraoikeuden tai vastaavan oikeuden haltijaa. Toimenpiderajoitus koskee vain suojeluohjelmaan kuuluvia alueita eli sillä ei ole vaikutusta alueen ulkopuolella tehtäviin toimenpiteisiin.

Soidensuojeluohjelman tarkoituksena on turvata ohjelmaan valittujen soiden vesitaloudellinen ja ekologinen kokonaisuus. Tätä tarkoitusta vaarantavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi suon ojitus, turpeenotto ja raivaus pelloksi. Nämä toimenpiteet eivät sovellu toteutettavaksi soidensuojelun täydennysohjelman kohteilla. Soidensuojeluohjelman kohteilla myös metsänhakkuulla voi kohteesta riippuen olla vaikutusta suon luonnonarvoihin tai vesitalouteen. Ohjelman kohteisiin sisältyvillä puustoisilla turvemailla puusto on keskeinen luonnonarvo, joka vaikuttaa myös suon vesitalouteen. Suon vesitaloutta tai muita ominaispiirteitä muuttava puuston käsittely vaarantaa suojeluohjelman tarkoituksen. Poikkeuksena tähän ovat toimenpiteet, joita tarvitaan suojeluohjelmaan sisältyvän suon luonnontilan palauttamiseksi tai parantamiseksi. Suon välittömien kivennäismaareunojen sekä suon keskellä olevien kivennäismaasaarekkeiden osalta metsänhakkuun vaikutukset on arvioitava tapauskohtaisesti.

Valtion viranomaisen ja laitoksen on suunnitellissaan toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta luonnonsuojeluohjelman toteuttamista. Tällaisia viranomaisia ja laitoksia ovat muun muassa Metsähallitus, Liikennevirasto ja Metsäkeskus.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) voi myöntää luvan poiketa toimenpiderajoituksesta, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu. ELY-keskuksen myöntämä poikkeuslupa ei korvaa muiden lakien edellyttämiä lupia tai ennakkovalvontamenettelyitä toimenpiteelle.

Toimenpiderajoitus on voimassa toistaiseksi ja lakkaa vasta, kun alueen suojelu on lainvoimaisesti toteutettu. Suojelun toteuttamisen jälkeen alueelle tulevat voimaan luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräykset.

3. Suojeluohjelmaan valittujen alueiden suojelun toteuttaminen

Luonnonsuojelulain 50 §:n mukaan ympäristöministeriön on viipymättä ryhdyttävä toteuttamaan hyväksyttyä luonnonsuojeluohjelmaa. Toteuttamisjärjestystä harkittaessa on pyrittävä ottamaan huomioon suojeltavien arvojen merkittävyys ja niitä uhkaavat tekijät. Alueen suojelun toteuttamistapa sovitetaan suojelun tarkoituksen mukaan. Suojelu on pyrittävä toteuttamaan ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin.

Luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvan alueen omistajalla on oikeus luonnonsuojelulain 51 §:n mukaan vaatia alueensa lunastamista, kun neljä vuotta on kulunut luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja päätös on saanut lainvoiman, jollei ohjelmaa siihen mennessä ole hänen alueensa osalta toteutettu tai asiasta sovittu. Lunastaminen pannaan vireille hakemalla maanmittaustoimistolta määräystä lunastustoimituksesta.

Ympäristöministeriö voi päättää luopua luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta joltakin osin, jos alueen luonnonarvot ovat olennaisesti vähentyneet, jos suojelun tarkoitus ei merkittävästi vaarannu tai jos ohjelma estää tärkeän yleisen edun kannalta välttämättömän hankkeen toteuttamisen.

Valtioneuvoston hyväksymiä luonnonsuojeluohjelmia toteutetaan perustamalla niistä luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita. Suojelualueen perustaminen merkitsee, että alueella tulevat voimaan luonnonsuojelulain mukaiset rauhoitusmääräykset. Rauhoitusmääräysten sisältö ja laajuus voivat vaihdella riippuen siitä, perustetaanko suojelualue yksityiselle vai valtion maalle. Suojelualueen perustamispäätöksellä voimaan tulevilla rauhoitusmääräyksillä säädellään alueella toimimista pääsääntöisesti laajemmin kuin ohjelma-alueella ennen suojelualueen perustamista voimassa olevilla toimenpiderajoituksilla.

a. Luonnonsuojelualueiden perustaminen valtion omistamalle maalle

Luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita ovat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet. Niiden perustamisedellytykset on lueteltu luonnonsuojelulain 10 §:ssä. Kansallispuisto tai pinta-alaltaan yli 1000 ha oleva luonnonpuisto perustetaan lailla. Muu luonnonsuojelualue perustetaan valtioneuvoston asetuksella, mikäli sen pinta-ala on yli 100 ha. Muussa tapauksessa luonnonsuojelualue perustetaan ympäristöministeriön asetuksella.

Mikäli yksityisomistuksessa oleva alue on tarkoitus sisällyttää perustettavaan tai olemassa olevaan kansallispuistoon, luonnonpuistoon tai muuhun luonnonsuojelualueeseen, hankitaan alue valtiolle. Hankinnan yhteydessä omistajalle maksetaan alueesta käypä hinta.

Valtion maalle perustetun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Perustetulla luonnonsuojelualueella ovat voimassa luonnonsuojelulain 13 – 15 §:n mukaiset rauhoitussäännökset. Muun luonnonsuojelualueen osalta voidaan rauhoitussäännösten osalta säätää lisäksi tarkemmin lain 17 a §:ssä mainituista seikoista. Aluetta koskevat rauhoitussäännökset tulevat voimaan perustamissäädöksen antamisella. Siihen saakka ohjelmaan valitulla alueella ovat voimassa luonnonsuojelulain 9 §:n mukaiset toimenpiderajoitukset.

Luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten mukaan luonnonsuojelualueella on *luontoa muuttava toiminta kielletty*. Näillä alueilla ei saa: rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä, ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maa- tai kallioperää, ojittaa, ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia, pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä, eikä ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan taikka eliölajien säilymiseen.

Luonnonsuojelualueilla ovat *sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita alueen asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta*. Alueilla saa: raken-

taa, entistää ja kunnostaa alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja; hoitaa ja ennallistaa luonnonympäristöjä ja perinneluontotyyppejä sekä palauttaa alueen luontaisen kehityksen; rakentaa sellaisen tien, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta; poimia marjoja ja hyötysieniä; onkia ja pilkkiä; harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain mukaisesti; käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, sähkö- ja puhelinlinjoja sekä näihin liittyviä laitteita.

Lisäksi luonnonsuojelualueilla on mahdollista, mikäli alueen perustamistarkoitus ei vaarannu, *alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla*: pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten; vähentää vierasperäisten sekä, jos laji on tullut liian runsaslukuiseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi, muidenkin kasvi- ja eläinlajin yksilöiden lukumäärää; poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta; ottaa haltuun alueelle kaatunut riistaeläin; kalastaa muutoinkin kuin onkimalla tai pilkkimällä; rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia; tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja; laskeutua ilma-aluksella; entistää ja kunnostaa muitakin kuin 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia sekä kansallispuistossa ajaa hirveä metsästyksen yhteydessä.

Tämän lisäksi luonnonsuojelulain 17 a §:ssä on säädetty tarkemmin muulla luonnonsuojelualueella voimassa olevista rauhoitussäännöksistä. *Metsästyslain 8 §:ssä mainitun kunnan alueella*¹ sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella metsästys on sallittu. Alueen perustamista koskevalta valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen rajoittamisesta tällaisessa kunnassa sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia, ajallisia tai kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää, että metsästys on sallittu vain metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettulle kuntalaiselle, jos se on tarpeen riistakantojen turvaamiseksi tai hoitamiseksi.

Muun kuin metsästyslain 8 §:n alueella sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella eläinten tappaminen, pyydystäminen ja hätyyttäminen on lähtökohtaisesti kielletty. Alueen perustamista koskevalta valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen sallimisesta muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Säännökset voivat olla ajallisesti tai alueellisesti rajoitettuja taikka kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin.

Perustamisasetuksella voidaan säätää puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella muulla luonnonsuojelualueella, johon puolustusvoimilla on käyttöoikeus, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan lisäksi säätää muista viranomaisen toimenpiteistä, jos ne eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

b. Luonnonsuojelualueen perustaminen yksityiselle maalle

¹ Metsästyslain 8 §:n mukaan henkilöllä, jonka kotipaikka on Lapin lääniin kuuluvassa kunnassa tai Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan tai Vuolijoen kunnassa, on oikeus metsästää kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla.

Vapaaehtoinen suojelu

Muu luonnonsuojelualue voidaan perustaa myös yksityiselle kuuluvalla maalle. Luonnonsuojelulain 24 § 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) voi maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella perustaa muun luonnonsuojelualueen. Kun maanomistaja hakee itse yksityisen luonnonsuojelualueen perustamista, sopii ELY hänen kanssaan mahdollisen taloudellisen hyödyn menetyksen korvaamisesta ennen perustamispäätöksen tekemistä. Luonnonsuojelualueen perustamispäätöstä ei saa antaa, elleivät maanomistaja ja ELY ole sopineet alueen rauhoitusmääräyksistä ja aluetta koskevista korvauksista. ELYn päätöksestä on mahdollista valittaa hallinto-oikeuteen.

Perustamispäätökseen otetaan tarpeelliset määräykset alueen suojelemisesta ja tarvittaessa sen hoidosta. Yksityisen suojelualueen rauhoitusmääräykset määritellään kohdekohtaisesti alueen suojelutarkoituksen mukaan ja esimerkiksi metsästyksellä alueella voidaan sallia, mikäli se ei vaaranna alueen suojelutarkoitusta. Päätökseen otettavalla määräyksellä voidaan luonnonsuojelualueella tai sen osalla myös tarvittaessa kieltää liikkuminen tai rajoittaa sitä, mikäli alueen eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sitä vaatii.

Yksityisten suojelualueiden rauhoitusmääräyksistä ei ole säädetty luonnonsuojelulaissa tarkemmin. Rauhoitusmääräysten laatimisessa lähtökohtana voivat olla ELYssä käytettävät mallimääräykset, joiden soveltuvuus arvioidaan kohdekohtaisesti. Mallimääräyksissä suojelualueella kielletyksi toimenpiteeksi mainitaan metsänhakkuu ja muut metsänhoitotoimet, elävien ja kuolleiden kasvinosien ja sienien ottaminen ja vahingoittaminen, ojien kaivaminen ja muu maa- ja kallioperän vahingoittaminen, muuttaminen ja sen aineiden ottaminen, rakennusten, rakennelmien, teiden ja polkujen rakentaminen, moottoriajoneuvolla liikkuminen, luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai hätyyttäminen tai niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen sekä muu toiminta, joka muuttaa alueen maisemakuvaa tai vaikuttaa epäedullisesti luonnonoloihin tai eliölajien säilymiseen. Rauhoitusmääräysten estämättä alueella on sallittu marjojen ja hyötysienien poiminta ja maanomistajan niin halutessa myös metsästyks. Lisäksi rauhoitusmääräyksissä voidaan erikseen sallia alueen ennallistamiseksi tai luonnontilan palauttamiseksi tarpeelliset toimet.

Pakkorauhoitus

Suojeluohjelmaan sisältyvä alue voidaan perustaa yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi luonnonsuojelulain 24 §:n 3 momentin mukaan myös ilman maanomistajan suostumusta. Tätä keinoa voidaan käyttää, jos neuvottelut alueen toteuttamisesta vapaaehtoisin keinoin eivät ole johtaneet tuloksiin. Alueen rauhoitusmääräykset eivät tällöin voi aiheuttaa maankäytölle muita rajoituksia, kuin mitä suojeluohjelmasta johtuu, ellei maanomistaja ole muuhun suostunut. Pakkorauhoituksella toteutetun suojelualueen rauhoitusmääräykset vastaavat näin ollen pitkälti edellä selostettuja suojeluohjelma-alueen toimenpiderajoituksia.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ennen rauhoituspäätöksen antamista varattava maanomistajalle ja kunnalle tilaisuus tulla kuulluksi. Lisäksi on kuultava muita asianosaistahoja, joiden oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin päätös välittömästi vaikuttaa. ELY-keskuksen päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Jos luonnonsuojelualueen perustamisesta ilman maanomistajan suostumusta aiheutuu maanomistajalle tai erityisten oikeuksien haltijoille merkityksellistä haittaa, valtio korvaa haitan. Mikäli korvauksesta ei sovita, määrätään se luonnonsuojelulain 53 §:n mukaan lunastusmenettelyssä.

The first part of the paper discusses the importance of the research and the objectives of the study. It also provides a brief overview of the methodology used in the study. The second part of the paper presents the results of the study and discusses the implications of the findings. The third part of the paper concludes the study and provides some final thoughts on the research.

The results of the study show that there is a significant relationship between the variables studied. The findings suggest that the research has important implications for the field of study. The study also highlights the need for further research in this area.

The study was conducted using a quantitative research design. Data was collected from a sample of participants and analyzed using statistical methods. The results of the analysis are presented in the following tables and figures. The study also includes a discussion of the limitations of the research and suggestions for future studies.

The study was conducted in a controlled environment. The participants were recruited from a specific population and were given instructions on how to participate in the study. The study was approved by the relevant ethics committee.

The study was conducted over a period of six months. The data was collected and analyzed during this time. The results of the study are presented in the following sections. The study also includes a discussion of the implications of the findings and suggestions for future research.

23.1.2013

Rättsverkningar och genomförande av ett myrskyddsprogram enligt 7 § i naturvårdslagen

Syftet med denna promemoria är att beskriva rättsverkningar av det naturskyddsprogram som miljöministeriet håller på att utarbeta och som kompletterar skyddet av myrar samt att beskriva genomförandet av skyddet i de områden som väljs till programmet. Mål och beredning av skyddsprogrammet behandlas i en separat plan.

1. Skyddsprogram enligt naturvårdslagen

Enligt 7 § i naturvårdslagen (1096/1996) kan det för att naturvärden av riksintresse ska tryggas utarbetas naturskyddsprogram, genom vilka områden reserveras för naturskyddsändamål. Av ett naturskyddsprogram skall framgå vilket slags åtgärder som anses äventyra programmets syften. Naturskyddsprogrammen utarbetas av miljöministeriet och godkänns av statsrådets allmänna sammanträde.

Enligt 4 § i naturvårdsförordningen (160/1997) ska naturskyddsprogram innehålla målen för programmet och grunderna för val av skyddsobjekt samt ange de områden som ska ingå i programmet. Skyddsobjektens läge och avgränsning ska anges på erforderliga kartor och till programmet ska fogas en utredning om dess ekonomiska och sociala verkningar.

Det område som väljs till ett naturskyddsprogram ska uppfylla den allmänna förutsättningen för inrättande av ett naturskyddsområde, eftersom det när programmet genomförs kommer att inrättas skyddsområden enligt naturvårdslagen av de områden som valts till skyddsprogrammet. Enligt 10 § i naturvårdslagen är en allmän förutsättning för att ett naturskyddsområde ska kunna inrättas att 1) det i området lever eller finns en art eller biotop som är hotad eller som är eller håller på att bli sällsynt, eller ett motsvarande ekosystem, 2) det i området finns föröknings- och rastplatser för individer av arter som avses i bilaga 4 a till habitatdirektivet, 3) det i området finns en egenartad eller sällsynt naturformation, 4) området är speciellt naturskönt, 5) det i området finns en kulturbiotop som håller på att bli sällsynt, 6) detta är nödvändigt för att en gynnsam skyddsnivå för en naturtyp eller en art ska kunna bibehållas eller uppnås, eller 7) området i övrigt är så representativt, typiskt eller värdefullt att det är skäl att skydda det för att bevara naturens mångfald eller skönhet.

Vid utarbetandet av naturskyddsprogram beaktas de syften som nämns i 1 § i naturvårdslagen, nämligen att bevara naturens mångfald, vårda naturens skönhet och landskapets värde, stöda hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön, öka kännedomen om och intresset för naturen samt främja naturforskningen. Enligt 5 § i naturvårdslagen ska naturvärden utformas för dessa syften så att en skyddsnivå som är gynnsam för landets naturtyper och vilda arter kan uppnås och bibehållas.

2. Myrskyddsprogrammets rättsverkningar

När statsrådet har godkänt myrskyddsprogrammet träder en *åtgärdsbegränsning* enligt 9 § i naturvårdslagen i kraft på de områden som hör till programmet. En åtgärdsbegränsning innebär att det i området är förbjudet att vidta åtgärder som äventyrar skyddets syften. Åtgärdsbegränsningen träder i kraft omedelbart när statsrådets beslut har delgivits parterna. Den gäller trots eventuella besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

Av naturskyddsprogrammet skall framgå vilka åtgärder som bör anses äventyra programmets syften. I programmet ska ingå en förteckning över sådana åtgärder. Också andra åtgärder än sådana som nämns särskilt i programmet kan enligt en åtgärdsbegränsning vara förbjudna, om de äventyrar skyddets syften. En åtgärdsbegränsning är allmän, vilket innebär att den gäller också andra än områdets ägare eller innehavare, dvs. också innehavare av servitutsrätt eller arrenderätt, eller innehavare av motsvarande rättigheter. En åtgärdsbegränsning gäller endast de områden som ingår i skyddsprogrammet, vilket innebär att den inte påverkar de åtgärder som vidtas utanför området. Områdena ska avgränsas så att myrens naturvärden och vattenhushållning kan tryggas inom det område som hör till skyddsprogrammet.

Syftet med myrskyddsprogrammet är att säkerställa att de myrar som utsetts till programmet bildar en helhet med tanke på vattenhushållningen och de ekologiska förhållandena. Åtgärder som äventyrar detta syfte är t.ex. dikning av myrar, torvtäkt och brytning av åkermark. Det är inte lämpligt att genomföra dessa åtgärder på objekt som hör till kompletteringsprogrammet för skydd av myrar. På de objekt som ingår i programmet kan också skogshuggning inverka på myrens naturvärden eller vattenhushållning. På de trädbevuxna torvmarker som utgör en del av programmets objekt är trädbeståndet ett viktigt naturvärde som också inverkar på myrens vattenhushållning. Behandling av trädbeståndet på torvmark som ändrar myrens vattenhushållning eller andra särdrag, äventyrar skyddsprogrammets syften. Ett undantag till detta är åtgärder som behövs för att kunna restaurera eller annars förbättra naturtillståndet av myren som ingår i skyddsprogrammet. I fråga om kanter med mineraljord och de öar av mineraljord som finns mitt i myrar bör man från fall till fall bedöma konsekvenserna av skogshuggningen.

När statliga myndigheter och inrättningar planerar åtgärder och fattar beslut om att dessa ska vidtas ska de se till att åtgärderna inte försvårar genomförandet av naturskyddsprogrammet. Till dessa myndigheter och inrättningar hör bl.a. Forststyrelsen, Trafikverket och skogscentralen.

Närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) kan bevilja tillstånd att avvika från en åtgärdsbegränsning, om skyddets syften inte nämnvärt äventyras. Ett av NTM-centralen beviljat undantagstillstånd ersätter inte de tillstånd eller förhandskontrollförfaranden för en åtgärd som andra lagar förutsätter.

En åtgärdsbegränsning gäller tills vidare och upphör först när skyddet av området har genomförts och vunnit laga kraft. Efter att skyddet har genomförts träder fridlysningsbestämmelser i kraft för naturskyddsområdet.

3. Genomförandet av skyddet av de områden som utsetts till skyddsprogrammet

Enligt 50 § i naturvårdslagen ska miljöministeriet utan dröjsmål börja genomföra godkända naturskyddsprogram. Då ordningsföljden för genomförandet övervägs ska betydelsen av de värden som ska skyddas och de faktorer som hotar dem beaktas så långt som möjligt. Det sätt på vilket

ett område skyddas ska anpassas till syftet med skyddet. Skyddet ska i första hand genomföras med frivilliga medel.

När fyra år har gått sedan ett beslut att godkänna ett naturskyddsprogram fattades och beslutet har vunnit laga kraft har ägaren till ett område som ingår i naturskyddsprogrammet enligt 51 § i naturvårdslagen rätt att kräva att området inlöses, om programmet inte vid det laget har genomförts i detta område eller överenskommelse om saken inte har träffats. Inlösningen anhängiggörs genom en ansökan hos lantmäteribyrån om förordnande om inlösningsförrättning.

Miljöministeriet kan besluta att till vissa delar avstå från att genomföra ett naturskyddsprogram, om områdets naturvärden har minskat väsentligt, om detta inte påtagligt äventyrar syftet med skyddet eller om programmet hindrar att ett projekt som är nödvändigt med tanke på ett viktigt allmänt intresse genomförs.

De naturskyddsprogram som godkänts av statsrådet genomförs genom att det inrättas naturskyddsområden i enlighet med naturvårdslagen. Att det inrättas ett skyddsområde innebär att de fridlysningsbestämmelser som finns i naturvårdslagen träder i kraft på området. Fridlysningsbestämmelsernas innehåll och omfattning kan variera beroende på om skyddsområdet inrättas på privat eller statlig mark. Genom de fridlysningsbestämmelser som träder i kraft i och med att det fattas beslut om inrättande av ett skyddsområde regleras aktiviteterna på området i regel mer utförligt än genom de åtgärdsbegränsningar som gällde på programområdet före skyddsområdet inrättades.

a. Inrättande av naturskyddsområden på statlig mark

Till de naturskyddsområden som avses i naturvårdslagen räknas nationalparker, naturreservat och övriga naturskyddsområden. Förutsättningarna för inrättande av sådana finns listade i 10 § i naturvårdslagen. En nationalpark eller ett naturreservat på över 1 000 hektar inrättas genom lag. Övriga naturskyddsområden inrättas genom förordning av statsrådet, om arealen är över 100 hektar. I annat fall inrättas naturskyddsområdet genom förordning av miljöministeriet.

Om avsikten är att införliva ett område i privat ägo i en planerad eller befintlig nationalpark, i ett planerat eller befintligt naturreservat eller i ett övrigt naturskyddsområde, ska området förvärvas av staten. I samband med förvärvet betalas ägaren gängse pris för området.

Fridlysningsbestämmelser för naturskyddsområden som inrättats på statlig mark

Fridlysningsbestämmelserna i 13–15 § i naturvårdslagen gäller på de naturskyddsområden som inrättats. För övriga naturskyddsområden kan närmare bestämmelser utfärdas om de frågor som nämns i fridlysningsbestämmelserna i lagens 17 a §. De fridlysningsbestämmelser som gäller för området träder i kraft genom att det utfärdas en författning om inrättandet. Fram till dess gäller på området de åtgärdsbegränsningar som avses i 9 § i naturvårdslagen.

Enligt fridlysningsbestämmelserna i naturvårdslagen är *verksamhet som förändrar naturen förbjuden* i naturskyddsområden. I dessa områden är det förbjudet att uppföra byggnader eller konstruktioner och att anlägga vägar, ta marksubstanser eller gruvmineral och att skada markgrunden eller berggrunden, dika, ta eller skada svampar, träd, buskar eller andra växter eller delar av dem, fånga, döda eller ofreda vilda ryggradsdjur och att förstöra deras bon samt att fånga eller samla ryggradslösa djur, och att vidta andra åtgärder som inverkar ogynnsamt på naturförhållandena i området, på landskapet eller på arternas fortbestånd.

I naturskyddsområden är sådana åtgärder tillåtna som en ändamålsenlig skötsel och användning av naturskyddsområdet förutsätter och som inte äventyrar de syften för vilka området inrättades. I dessa områden är det tillåtet att bygga, restaurera och sätta i stånd byggnader och konstruktioner och att anlägga och underhålla stigar som behövs för vård och övervakning av området, för forskning, för guidning av allmänheten och utfärder och besök i området, sköta och sätta i stånd naturmiljön och kulturbiotoperna och återställa den naturliga utvecklingen, anlägga sådana vägar som behövs för guidning i området, plocka bär och nyttochamp, meta och pilka, bedriva renskötsel enligt lagen om renskötsel samt använda och underhålla vägar samt el- och telefonlinjer och därtill hörande anläggningar i området.

Om syftet med att området inrättades inte äventyras är det dessutom *med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området* tillåtet att för forskning eller andra vetenskapliga ändamål eller för undervisning fånga eller döda djur, samla champar och växter och delar av dem och att ta djurbon samt mineralprov, decimera antalet individer av en växt- eller djurart av främmande ursprung och även individer av andra växt- och djurarter om de har förökats sig alltför mycket eller annars blivit skadliga, avlägsna individer av viltarter som får jagas med stöd av jaktlicens, om individen i fråga utanför skyddsområdet orsakar ett uppenbart hot mot människors säkerhet eller hot om betydande ekonomisk skada på egendom, ta hand om vilt som fallit inom området och förutom mete och pilkfiske även bedriva annat fiske, uppföra byggnader och konstruktioner som behövs för renskötseln, göra geologiska undersökningar och bedriva malmletning, landa med luftfarkost, restaurera och sätta i stånd även andra än i 14 § 1 mom. 1 punkten avsedda byggnader och konstruktioner samt i nationalparker får det drivas älg i samband med jakt.

Utöver detta föreskrivs det i 17 a § närmare om de fridlysningsbestämmelser som gäller övriga naturskyddsområden. Inom övriga naturskyddsområden som är belägna *i en kommun som nämns i 8 § i jaktlagen*¹ är jakt tillåten. Genom förordning av statsrådet som rör inrättande av ett område kan det emellertid föreskrivas att jakt ska begränsas inom övriga naturskyddsområden i dessa kommuner, om jakten äventyrar det syfte som naturskyddsområdet inrättades för eller inverkar skadligt på annan användning av området. Begränsningarna kan vara regionala, bundna till en viss tidsperiod eller gälla specifika viltarter. Genom förordning av statsrådet kan det också föreskrivas att endast invånare i sådana kommuner som nämns i 8 § i jaktlagen ska ha jakträtt, om detta behövs för att bevara eller sköta viltbestånden.

Dödande, fångande och ofredande av djur är förbjudet på övriga naturskyddsområden som ligger *på något annat område än dem som avses i 8 § i jaktlagen*. Genom en förordning av statsrådet som rör inrättande av ett område kan det dock föreskrivas att jakt är tillåten inom övriga naturskyddsområden, förutsatt att jakten inte äventyrar det syfte som naturskyddsområdet inrättades för eller inverkar skadligt på annan användning av området. Bestämmelserna kan ha regionala eller till en viss tidsperiod bundna begränsningar eller gälla specifika viltarter.

Genom en förordning om inrättande kan det föreskrivas att försvarsmakten har rätt till övnings- och utbildningsverksamhet på sådana övriga naturskyddsområden som försvarsmakten har nyttjanderätt till, om detta inte äventyrar det syfte som området inrättades för. Dessutom kan det ge-

¹ Enligt 8 § i jaktlagen var och en som har hemort i en kommun som hör till Lapplands län eller hemort i Kajana, Hyrynsalmi, Kuhmo, Kuusamo, Paltamo, Pudasjärvi, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi, Taivalkoski, Vaala eller Vuolijoki kommun har rätt att i sin hemkommun jaga på områden som tillhör staten.

nom en förordning om inrättande föreskrivas om andra myndighetsåtgärder, förutsatt att dessa åtgärder inte äventyrar det syfte som området inrättades för.

b. Inrättande av naturskyddsområden på privat mark

Frivilligt skydd

Övriga naturskyddsområden kan också inrättas på mark som tillhör enskilda. Enligt 24 § 1 mom. i naturvårdslagen kan närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) på markägarens ansökan eller med dennes samtycke inrätta ett övrigt naturskyddsområde. När markägaren själv ansöker om att ett naturskyddsområde ska inrättas, ska NTM-centralen före beslut om inrättande fatta avtal med markägaren om ersättning för eventuell ekonomisk förlust. Det får inte meddelas beslut om inrättande av ett naturskyddsområde om inte markägaren och NTM-centralen har kommit överens om fridlysningsbestämmelserna och ersättningarna för området. NTM-centralens beslut kan överklagas hos förvaltningsdomstolen.

I beslutet om inrättande tas det in behövliga bestämmelser om skydd av området, och vid behov om skötsel av området. Fridlysningsbestämmelserna för ett skyddsområde på privat mark anges specifikt för varje objekt enligt ändamålet med skyddet av området. Jakt kan exempelvis tillåtas, förutsatt att den inte äventyrar skyddets syften. Genom en bestämmelse i beslutet kan man i ett naturskyddsområde eller en del av det också vid behov förbjuda eller begränsa rätten att färdas, om detta krävs för att bevara djurlivet eller växtlivet i området.

I naturvårdslagen finns inga närmare fridlysningsbestämmelser om privata skyddsområden. När fridlysningsbestämmelser utarbetas kan de mallbestämmelser som används vid NTM-centralerna användas som utgångspunkt, och deras tillämpbarhet kan bedömas objektsspecifikt. I mallbestämmelserna nämns att följande åtgärder är förbjudna i skyddsområden: att hugga ner skog och vidta andra skogsbruksåtgärder, att plocka och skada levande och döda växtdelar och svampar, att gräva diken och på annat sätt skada eller förändra markgrunden eller berggrunden eller att ta marksubstanser från den, att uppföra byggnader och konstruktioner, att anlägga vägar och stigar, att färdas med motorfordon, att fånga, döda eller ofreda vilda ryggradsdjur eller att förstöra deras bon, att fånga eller samla ryggradslösa djur samt annan verksamhet som förändrar landskapsbilden i området eller inverkar ogynnsamt på naturförhållandena eller på arternas fortbestånd. Utan hinder av fridlysningsbestämmelserna är det i området tillåtet att plocka bär och nyttosvampar och även att jaga, om markägaren så anser. I fridlysningsbestämmelserna kan det separat bestämmas att åtgärder som avser restaurering eller återställande av naturtillstånd ska vara tillåtna.

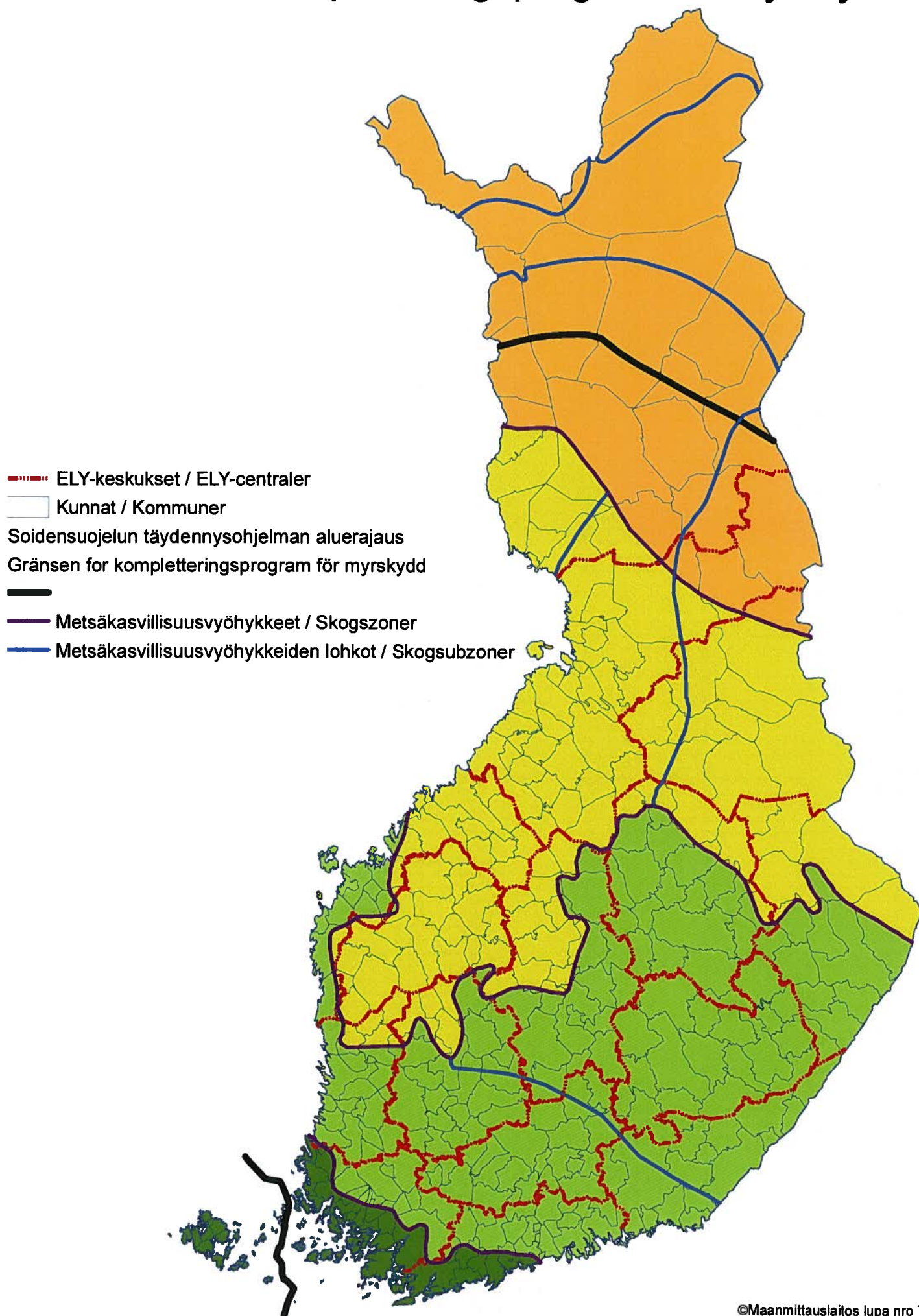
Tvångsfredning

Ett område som ingår i ett skyddsprogram kan inrättas som privat naturskyddsområde enligt 24 § 3 mom. i naturvårdslagen också utan markägarens samtycke. Detta tillvägagångssätt kan tillämpas om förhandlingarna om inrättande av området som skyddsområde på frivillig väg inte har lett till resultat. Fridlysningsbestämmelserna för området kan då inte leda till andra begränsningar för markanvändningen än vad som föranleds av skyddsprogrammet, om inte markägaren har gett sitt samtycke till annat. Fridlysningsbestämmelserna för ett skyddsområde som inrättats genom tvång motsvarar därmed i hög grad de åtgärdsbegränsningar för områden i skyddsprogram som det redogörs för ovan.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska före beslutet om fridlysning bereda markägaren och kommunen tillfälle att bli hörda. Även andra parter vars rätt, fördel eller skyldighet beslutet direkt berör ska höras. NTM-centralens beslut kan överklagas hos förvaltningsdomstolen. Om ett naturskyddsområde inrättas utan markägarens samtycke och detta orsakar markägaren eller innehavarna av en särskild rätt betydande olägenhet, ska staten ersätta olägenheten. Om överenskommelse inte nås om ersättning, ska den enligt 53 § i naturvårdslagen fastställas genom inlösningsförfarande.

Soidensuojelun täydennysohjelman aluerajaus

Gränsen för kompletteringsprogram för myrskydd

Soidensuojelun täydennysohjelman aluerajaus

Gränsen för kompletteringsprogram för myrskydd

